

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VI. De multitudine Angelorum, & speciatim de septe[m] Angelis, qui astare dicuntur coram Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

Quia cum sint tot species rerum inferiorum, non est verisimile, nouem tantum species in supremo gradu naturæ intelligentis & incorporeæ, multo magis ad perfectionem vniuersi spectante, & à Deo authore vniuersi in primis intento, fuisse productas. Accedit, quod etiam Dionysius cap. 10. cœl. hierarch. in vnoquoque ordine distinxit insuper tres quasi classes Angelorum, nimirum primos, medios, & infimos: quanquam neque ad hunc præcisè numerum contrahenda videtur distinctio specifica Angelorum, vt bene Suarez num. 14. ob dictam superius rationem.

30 Atque ex his colligitur primò, naturam Angeli continere sub se non tantum plures species infimas, sed etiam species plures subalternas, seu genera media, in quibus Angeli eiusdem v.g. hierarchiæ, vel etiam ordinis, immediatè conueniant, & per quæ simul etiam distinguantur ab Angelis alterius hierarchiæ vel ordinis, vt cum Henrico cit. quodlib. 7. q. 8. Alesi 2. p. q. 20. memb. 6. art. 1. Vdalrico libro 4. sum. docet Suarez cap. 14. num. 8. & fauet non nihil S. Thomas q. 108. & quæst. 50. artic. 4. ad 1. item Richardus in 2. dist. 9. art. 2. q. 4. & Marsilius in 2. q. 3. a. 1. & alij cum Magistro in 2. dist. 9. etsi contrarium sentiant Albertus in tract. de quatuor. cœuis 1. p. q. 5. art. 22. & in sum. 2. p. tract. 2. q. 8. item author opusc. 42. apud S. Thomam cap. 5. Durandus in 2. dist. 3. q. 1. & ferè Egidius in 2. dist. 3. quæst. 2. art. 4. ac Bannes 1. p. q. 56. art. 2. dub. 2. Ratio est. Quia vt certa quædam conuenientia sub genere bruti arguit conuenientiam in certo genere seu specie subalterna, puta aquatilis, volatilis, vel terrestris; ita etiam de Angelis probabilis sentitur; cum præsertim compositio ex genere & differentia non sit realis, sed tantum rationis; ideoque faciliè in quouis ente huius compositionis capace multiplicari possit.

31 Colligitur secundò, distinctionem hierarchiarum & ordinem, fundamentaliter quidem esse à natura, eaque ratione etiam ab initio productionis fuisse in Angelis, & nunc permanere in dæmonibus: vt cum S. Thoma cit. q. 108. art. 4. & Alesi in 2. quæst. 20. m. 6. Magistro in 2. dist. 9. communis habet Doctorum sententia: at verò completè & formaliter esse, ex donis gratiæ, tum sanctificantis, tum etiam gratis datæ; per quæ accommodatè, & secundum proportionem ad ipsam naturam cuiusque excellentiam, ad diuersos gradus officiorum, seu ministeriorum diuinitus fuerunt destinati. In quem sensum intelligi possunt quidam Patres hac de re dubiè loquentes. Vt Gregorius Nazianzenus orat. 40. de sanct. bap. vbi dubitat, *verum pro cl. sui ordinisq. ratione splendor ei impertiatur; an potius pro diuina illuminationis modo, hanc vel illam sedem accipiat.* Et Damascenus lib. 2. cap. 3. dicit, *ordines differre in splendore diuino: siue pro splendoris portione sedes vnicuique constituta sit; siue contra pro sedis classisque suæ discrimine splendoris participes sint, alijsque alios ob ordinis naturæque præstantiam illustrent, &c.* Ea verò destinatio executiuè & in actu secundo primum facta est, finita Angelorum via, incipiente iam statu gloriæ.

32 Neque ea distinctio quoad diuersas eiusmodi dignitates officiorum cessabit post diem iudicij, nisi quoad executionem actualem ministeriorum erga

hoc vniuersum; & fortasse etiam quoad nouas illuminationes & reuelationes, vt docet S. Thomas q. 108. a. 7. Et quamuis ex hominibus prædestinatis assumantur à Deo, vel assumi possint aliqui, ad omnes Angelorum ordines, quoad gradum & statum gratiæ sanctificantis & gloriæ; non tamen vel quoad naturæ dignitatem, vt patet; neque quoad ministeria & officia, quæ Angeli erga Ecclesiã seu vniuersum hoc obeunt, iuxta ea, quæ de hac re docet S. Thomas quæst. 108. art. 8. & pluribus persequitur Suarez cap. 14. à num. 15.

DV B I V M VI.

De multitudine Angelorum; & speciatim de septem Angelis, qui asstare dicuntur coram Deo.

S. Thomas 1. p. q. 50. a. 3.

Sermo est de multitudine numerica Angelorum vniuersim; siue ij similitudinem inter se specie differant; siue non; de qua re actum dubio præcedenti. Ea vero multitudo considerari potest, aut absolute & secundum se; aut comparatè, siue per comparationem ad res alias. De vtroque breuiter agendum.

Assertio I. Numerus certus Angelorum absolute & in particulari definiti nullo modo potest, Ita communis omnium Theologorum cum S. Thoma hic quæst. 50. a. 3. & Magistro in 2. dist. 9. quicquid nonnulli definitè dixerint, esse centum, vel trecenta, aut sexcenta millia millium, vt refertur in notatione quadam marginali apud Egidium in 2. dist. 3. q. 2. a. 2. dub. 3. & quicquid etiam Aristoteles (de quo plura asstert. seq.) dixerit. Ratio est. Quia nullum planè est principium, ex quo vel probabili etiam ratione deducatur definitus eiusmodi Angelorum numerus: cum Angeli neque propter cœlorum motus solum, aut primario creati sint, neque ex Scriptura, aut Patribus, aut alia quauis ratione quicquam definitè colligi possit. Licet enim Scriptura ministeriorum Dei, siue cœlestium Spirituum, & Angelorum numerum aliquem determinatum subinde videatur assignare; tamen sub eo nec malos spiritus comprehendit; nec eundem semper determinatum numerum honorum Spirituum assignat, sed varium; vt vel hinc manifestum sit, numerum certum pro incerto positum fuisse, vt magis patebit asstert. seq.

Assertio II. Est tamen numerus Angelorum planè ingens & secundum æstimationem humanam, quasi innumerus. Ita Theologi omnes locis citatis, contra Aristotelem, lib. 12. Metaph. cap. 7. & 8. vbi docet, Intelligentias solum esse quãdraginta septem, pro numero orbium cœlestium; quam sententiam secutus est etiam Rabbi Moyses, vt refert S. Thomas quæst. 50. art. 3. Sed & Aucenna apud Baconem in 2. d. 1. r. penitus negasse fertur multitudinem Angelorum. Sed patet assertio ex Scriptura ac SS. Patribus; Iob. 2. v. 3. iuxta communem & planam interpretationem de Angelis dicitur: *Nunquid est numerus militum eius?* Daniel 7. v. 10. *Millia millium ministrabant ei, & decies milles centena millia asstebant ei.* Apocal. 5. v. 11. *Et erat numerus eorum milia mil.*

lia millium. Matth. 26. v. 53. Exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum. Quibus locis de Angelis solum bonis sermo est: quibus si mali adijciantur, necessario augebitur numerus.

4 Ex Patribus Sanctus Diouysius cap. 14. cœl. hierarch. cum dixisset, ordines celestium naturarum (nempe Angelorum) à nobis numerari non posse; subiungit: Multi enim sunt beati celestium mentium exercitus, qui infirmum & contractum numerorum corporeorum, quibus utimur, modum superant & transiunt, atque scienter definiuntur à sola earum summa celestique intelligentia, ac scientia. Vbi proinde sermo est de numeris naturalibus siue corporeis, non ex parte rerum numeratarum, sed ex parte hominum numerantium, ut rectè notauit Valquez disputatione 180. capite 2. & benè defendit Suarez lib. 1. cap. 11. cont. Ripam. Eodem modo Angelorum numerum esse quodammodo respectu nostri infinitum, aut innumerabilem, docent Irenæus lib. 2. c. 6. Gregorius Nyssenus lib. de hominis opific. c. 17. Gregorius lib. 17. Moral. c. 9. vel 7. Anselmus in Apocal. 5.

5 Quibus accedit optima ratio S. Thomæ cit. q. 50. art. 3. Ad perfectionem enim rotius vniuersi pertinet, ut quo substantiæ quæque sunt perfectiores, eò maiorim excessu sint à Deo creatæ; siue excessus ille sit secundum magnitudinem corpoream, ut in corporibus celestibus accidit; quæ incomparabiliter quasi secundum magnitudinem excedunt corpora inferiora & corruptibilia; cum tota sphaera actiuorum & passiuorum, siue corruptibilium corporum, sit aliquid dumtaxat modicum respectu corporum celestium: siue sit excessus secundum numerum seu multitudinem, loquendo de substantijs incorporeis; quæ eum sint incapaces corporeæ extensionis & magnitudinis, necesse est, ut earum excessus in multitudine cernatur. Cum ergo Angeli sint substantiæ immateriales, quæ toto genere superant res corporeas, rectè colligitur, eas maximo numero esse creatas; ita ut secundum multitudinem excedant substantias materiales quasi incomparabiliter. Quam rationem velut optimam congruentiam contra Durandum rectè defendit Caietanus eod. artic. 3. & Gregorius de Valentia quæst. 1. punct. 3.

Sed & Aristotelem in meliorem partem explicant & defendunt Eugubinus lib. 4. perenn. Phil. Suarez disp. Metaph. 35. sec. 1. Valquez disp. 180. c. 1. ut nimirum eo loco solum locutus sit Aristoteles de Intelligentijs motricibus; cum tamen idem Aristoteles lib. 1. de cœlo cap. 9. text. 99. dicat, extra cœlum seu supra verticem illius, esse substantias separatas, beatam vitam degentes.

6 Assertio III. Absolutè maior est Angelorum, etiam bonorum numerus, quam hominum. Ita docent S. Thomas cit. a. 3. Caietanus, & Thomista ibidem, Gregorius de Valentia quæst. 1. punct. 3. & ex probabiliori Valquez disp. 180. cap. 3. & Suarez hic lib. 1. cap. 11. et si nihil de hac re definire velit. Molina cit. a. 3. disput. vn. ut reuera res parum certa est; & verò absolutè contrarium tradunt Magister in 2. dist. 11. Durandus in 2. dist. 3. quæst. 4. ad 1. qui putant, maiorem esse numerum hominum, quam Angelorum. Quod etiam necessario sentit Guilielmus Parisiensis, tract. 3. de vniu. part. secundæ partis à capite 64. vbi prolixè nititur probare,

in gloria futurum esse æqualem numerum & hominum, & Angelorum; quod etiam dicit Sanctus Gregorius homil. 34. in Euang. & veluti pro certo supponit Magister loc. cit. Hinc enim necessario sequitur, absolutè maiorem esse hominum, quam Angelorum numerum: siquidem mali Angeli longe pauciores sunt, quam boni; è contrario homines reprobi multo plures quam prædestinati. Si ergo de cætero æqualis erit numerus hominum & Angelorum in gloria, necessario sequitur, absolutè multò maiorem esse numerum hominum quam Angelorum, ut argumentatur etiam Magister loco citato. Huc etiam spectant alij, quos Athanasius in quæstione ad Antiochum quæstione secunda refert sensisse, homines & Angelos futuros esse multitudinè æquales: quod tamen absque omni fundamento dicitur.

7 Probatur assertio, Tum quia Luc. 15. humanum genus vniuersum per Christum reparandum, comparatur tum oui centesimæ, quæ reliquis nonaginta nouem in deserto relictis (per quas SS. Patres communiter Angelos intelligunt) studio pastoris denuò aggreganda sit: tum drachmæ decimæ perdita, quæ magno studio quæsitæ nouem reliquis sit adijcienda; id quod non tantum de multitudine hominum prædestinatorum, sed vniuersim de toto humano genere, omnibusque adeò hominibus intelligendum: siquidem non solum prædestinati, sed omnes homines vniuersim per Christum redempti, & quantum ex parte Dei est, reparati fuerunt.

8 Quare fuerunt etiam nonnulli, ut refert Athanasius in quæstionibus ad Antiochum q. 2. qui priori parabola inducti dixerunt, Angelorum numerum nonaginta nouem partibus excedere numerum hominum. Id quod etiam indicat Ambrosius lib. 10. in Lucam, ad cap. 15. vbi ait: *Diues Pater, cuius nos centesima partio sumus, habet Angelorum, Archangelorum, aliorumque innumerabiles greges.* Sed hoc non est firmum, ut mox ex subiuncta parabola drachmæ perdita patet; quare non est vis facienda in determinato certii alicuius numeri excessu; sed absolutè in excessu numeri: ita ut hominum multitudo se habeat ad numerum Angelorum, velut vnum ad multa, quibus vnum deest. In quem sensum Augustinus 1. 85. q. 65. ait: *Variari per breuitatem, vel magnitudinem numeri possunt, quibus vnum deest, ut perficiantur.*

9 Ratio pro eadem assertionem petitur, tum ex congruentia Sancti Thomæ pro assertionem præcedenti allata; tum ex alio duplici capite. Primo, quia iuxta veriorem sententiam Sancti Thomæ in 1. distinct. 39. quæst. 2. art. 2. ad 4. absolutè maior est numerus prædestinatorum, quam reprobatorum, ut suo loco dictum: & probabile censet Sanctus Thomas ibidem, plures esse solos Angelos beatos, quam sint omnes damnati simul: Ergo cum incomparabiliter sit maior numerus reprobatorum, quam prædestinatorum hominum; necesse est, ut Angeli sancti incomparabiliter plures sint, quam homines prædestinati, adeoque etiam, ut numerus Angelorum numerum omnium hominum superet. Secundo, quia singuli homines simul viuentes habent suum proprium Angelum: ergo saltem tot sunt Angeli infimi chori, quot homines simul viuentes. Et quia iuxta discursum Sancti Thomæ

verisimile est, tanto magis in vnoquoque ordine multiplicari Angelorum numerum, quanto ordo ipsè altior & præstantior est, sequitur, Angelorum numerum facile, imo plus trigecuplo maiorem esse, quam sit numerus hominum simul viuētium; quòd adiūctis simul malis Angelis, sufficere etiam videri posset, ad hoc, vt absolute sit maior Angelorum, quam hominum numerus.

10 Sed addendum est; quòd vt communiter sentiunt Theologi, verisimilius est, vnum & eundem Angelum, nec diuerso quidem tempore ad custodiam plurimum hominum deputari; sed singulis quibusque hominibus, quouis tempore viuētibus, aut videntibus, semper alios & alios Angelos custodes præfici: ne vbi par est personarum conditio, dispar sit, absque causa, onerum quasi partitio. Quo posito, habita ratione aliorum ordinum, Angelorum numerus hominum multitudinem necessario magno intervallo superat.

11 His accedit, quòd B. Brigittæ reuelatum fuit, adeò maiorem esse numerum Angelorum, quam hominum, vt unicuique decem possint in custodiam designari, vt refert Dionysius Carthusianus super Dionys. de cœl. Hierarch. cap. 14. & Vasquez citat. disp. 180. cap. 3. qui rectè addit, multum deferendum esse sanctitati, adeoque & reuelationibus B. Brigittæ. Quæ tamen ipsa reuelatio si intelligatur, non de hominibus tantum simul, & eodem tempore viuētibus, sed omnibus absolute, consequenter dicendum erit, aut ex hominibus non totam ruinam Angelorum reparandam (quòd quidem etiam pro incomperito habet Suarez cap. 11. num. 7.) aut quòd verius est, locum Apocal. 12. v. 4. de dracone *trahente secum tertiam partem stellarum*, non loqui de tertia parte Angelorum lapsa; sed potius de tertia parte iustorum sub Antichristi persecutio nem defutura, vt cum Viegà in eum locum rectè Vasquez & Suarez locis citatis. Quanquam etiam si de casu Angelorum sermo esset, non tamen foret necesse, præcisè ac definitè tertiam partem intelligi; sed indefinitè magnam partem, vt ostendit Viegas ibidem.

12 Ex quo etiam satisfit alteri cuidam obiectioni; cum ex eodem loco Apocal. deducitur, hoc ipso, quòd Angelorum lapsorum numerus non nisi triplo sit minor, quam bonorum Angelorum; & verò reproborum hominum, facile decuplo sit maior numerus; quam prædestinatorum; neque tamen hominum prædestinatorum, minor sit numerus, quam Angelorum malorum; adeoque non nisi triplo minor, quam Angelorum bonorum; consequens esse, vt maior absolute sit hominum, quam Angelorum numerus. Respondetur enim ex dictis, locum citatum Apocal. non intelligi præcisè de tertia parte Angelorum lapsa; quo posito, ruit tota argumentatio, vt bene Vasquez & Suarez locis citatis.

13 Assertio IV. Probabile est etiam, numerum Angelorum superare numerum omnium specierum, quæ in substantijs corporeis & materialibus cernuntur, imò etiam numerum omnium perfectorum indiuiduorum substantiæ corporeæ, saltem eorum, quæ simul existunt, & per se ac ipsa quòdammodo rerum natura exigente, inter se diuisa & distincta sunt. Hæc est sententia S. Thomæ quæst. 50. art. 3.

vbi concludit, vt vidimus, quòd substantia immateriales excedunt secundum multitudinem substantias materiales quasi incomparabiliter.

14 Quam doctrinam quidam sic accipiunt, vt existiment, etiam procedere de numero omnium omnino indiuiduorum corporalium, simul aut successiue existentium, etiam arenarum maris, aut granorum milij, siue papaueris, &c. quòd tantum videtur incredibile, vt bene censent Molina & Suarez, ac Thomistæ recentiores communiter locis citatis. Alij in quibus Lincioniensis in cap. 14. Dionysij, id asserunt de numero omnium indiuiduorum corporalium, simul in vnoquoque tempore existentium: quòd tamen itidem ad numerum areæ maris, & granorum milij, ac similibus relatum, nimis multum est. Alij, in quibus Bannes ibidem, nimium restringunt, vt nec intelligatur quidem de omnibus planenaturis specificis, sed de illis duntaxat, quæ sunt partes primariæ vniuersi: quòd nimis parum est, vt bene Suarez; cum præter Angelos, qui præstant singulis rerum speciebus, sint alij innumeri præfides & custodes Provinciarum, Ciuitatum, hominum; præter alios superiorum ordinum innumeros, qui per se ipsos hæc inferiora non administrant, vt dictum dub. præced. & magis patebit quæst. 6. Quare etiam Gregorius de Valentia quæst. 1. punct. 3. certum esse pronunciat, maiorem esse multitudinem Angelorum, quam rerum omnium corporalium, saltem secundum speciem.

15 Communis igitur & vera interpretatio S. Thomæ est, vt dictum illud in primis intelligatur de omnibus omnino speciebus rerum corporearum, vt docent Caietanus & Thomistæ recentiores communiter eodem art. 3. Molina ibidem, Ferrariensis libro 2. cont. gent. cap. 2. Gregorius de Valentia cit. quæst. 1. punct. 3. Vasquez loc. cit. Suarez cap. 11. num. 14. Eodemque modo interpretari sensum videtur S. Thomæ lib. 2. cont. gent. cap. 92. vbi ratione quarta vniuersalem doctrinam, de tota multitudine rerum materialium, definitè accommodat ad species rerum materialium: sicut etiam quæst. 6. de potent. art. 6. ratione 1. solum concludit, quòd substantia incorporea omnem multitudinem specierum materialium transcendunt. Ratio patet ex altera parte assertionis.

16 Quæ sumitur ex eodem S. Thomæ tum cit. q. 50. artic. 3. vbi absolute de multitudine rerum materialium loquitur. Quo modo etiam eadem 1. part. q. 112. art. 4. ad 2. cum iuxta sensum primæ partis assertionis dixisset, *naturæ incorporeas superare naturas corporeas*, subiungit: *Nec hoc pro tanto dicitur, quòd tantus solum sit Angelorum numerus, sed multo maior: quia omnem materialem multitudinem excedit.*

17 In quem fere sensum etiam Suarez cit. cap. 11. num. 16. ait, credibile esse, numerum Angelorum excedere numerum etiam indiuiduorum corporalium, saltem eorum, quæ non omnino per accidens, nimirum per solam diuisionem quantitatis continuæ, in rebus homogeneis, vt sunt elementa, mixtaque omnia non viuētia, multiplicantur. Vbi loquitur etiam de omnibus successiue existentibus, exceptis tamē indiuiduis speciē humana, propter animarum nobilitatem & permanentiam; siquidem, vt vidimus, quidam existimant, solum etiam hominum.

num numerum aut æqualem, aut maiorem esse numero Angelorum. Sed tum propter hanc ipsam causam, ne fiat exceptio eius speciei, cum qua vel maxime debet comparari; tum ut comparatio fiat intra latitudinem rerum simul existentium; siquidem mundus ex sola duratione aut successione indiuiduorum vndiquaque corruptibilem non acquirit maiorem perfectionem; sed perfectio eius constat & desumitur ex perfectione rerum simul coexistentium; idcirco conuenientius existimauimus, eam assertionis partem restringere ad omnia & sola indiuidua perfecta simul existentia, quæ per se, & ipsa quodammodo natura rerum positante, inter se diuisa ac distincta existunt; ut est multitudo omnium hominum simul viuentium; omnium item brutorum & bestiarum, seu animalium irrationalium; omnium arborum & plantarum, omnium vniuersium seu gemmarum, &c. simul existentium; non autem omnium animalium rationalium, quæ ad finem vsque mundi existunt; nec omnium seminum seu granorum milij; aut papaueris; siue etiam fructuum; quia hæc non sunt indiuidua perfecta substantiæ; sed imperfecta; nec omnium arenarum, aut lapidum; quæ sola discontinuatione continui quasi per accidens multiplicantur.

18 Quo sensu vtraque pars assertionis probatur: tum quia iuxta Sanctos Patres, numerus Angelorum est quodammodo infinitus & innumerabilis; tum quia hoc postulat proportionata perfectio vniuersi, & analogia substantiarum, ex quibus vniuersum constat, inter se comparatarum; ut assertione secunda, in ratione Sancti Thomæ reuolimus. Denique hoc modo facile defenditur, & maiorem esse numerum Angelorum, quam hominum simul vel successiue existentium; quod alias, si multitudo Angelorum solum compararetur cum multitudine specierum rerum materialium, difficulter posset defendi: siquidem verisimile est, maiorem absolutè omnium hominum, quam omnium specierum materialium numerum esse.

19 Cæterum contra totam hanc doctrinam, quantam multitudinem Angelorum, præsertim superioris alicuius hierarchiæ constituimus, obijci potest, quod in scriptura septem tantum Angelorum fit mentio, qui, ut apparet, ex suo ordinario munere perpetuo coram Deo assistant, & nihilominus tamen extraordinariè saltem aliquando à Deo ad alia ministeria obeunda dimittantur. Ita enim Tob. 12. v. 15. loquitur Raphael: *Ego sum raphael Angelus, vnus ex septem, qui astamus ante Dominum.* Et Apoc. 1. v. 4. *Gratia vobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est; & à septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt.* Et ibidem cap. 8. v. 2. *Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei: & data sunt illis septem tubæ.* Et cap. 15. v. 1. *Et vidi aliud signum in calice, magnum & mirabile, Angelos septem, habentes plagas septem nouissimas.* Et cap. 16. v. 1. *Et audiui vocem magnam de templo, dicentem septem Angelis; Ite & effundite septem phialas iræ Dei in terram.* Et cap. 17. versu 1. *Et venit vnus de septem Angelis, qui habebant septem phialas, & locutus est mecum dicens: Veni ostendam tibi damnationem meretricis magnæ.*

20 Respondeo, de septem his Angelis, qui & quales sint, vtrum tantum sint septem; aut cur omni-

no sint, vel dicatur septem, rem plane incertam esse; & nihilominus in omni sententia illud certum, quod ad præses instituti attinet, quales quales, & ex quocunque demum ordine vel hierarchia sint septem illi Angeli, præter eos adhuc esse alios innumeros, eiusdem hierarchiæ & ordinis, si quidem illi definitè numero septenario circumscribantur, ut patebit ex varia explicatione eius septenarij. Primum enim sunt nonnulli, qui existimant non designari præcisè ea appellatione numerum septenarium, sed hoc nomine iuxta phrasin Scripturæ, significari vniuersitatem, ut vniuersim docet Sanctus Gregorius homil. 25. in Euang. & libro primo Moral. capite sexto vel vndecimo. Sed cum tam signanter, præcisè, ac toties septenarij huius numeri in Scriptura fiat mentio, verius est, eum numerum definitè aliquo modo intelligendum, ut docet Ribera & Viegas citat. Apocal. 1. Vasquez disputatione 180. capite primo, Suarez hic libro sexto capite decimo, numero 31. Quod dudum etiam docuit Clemens Alexandrinus libro 6. Strom. vbi ait: *Septem quidem sunt, quorum est maxima potentia, primogeniti (sæue præcipui) Angelorum Principes.*

Secundo dici potest, voculam *septem* definitè accipi, si non ex parte ipsius rei denominatæ, puta ipsorum Angelorum; certè tamen ex parte eius rei, quæ quadam allusione connotatur, & à qua sumitur denominatio. Quod rursum variè explicari potest. Vno modo ita, ut quia in Persica olim Monarchia siue regimine, septem præcipui Consularij seu Magnates Regi proximi celebrari solebant, ut patet Esdræ 1. cap. 7. versu 14. & libro 3. cap. 8. v. 12. & Esther 1. versu 10. ideo etiam quadam allusione seu imitatione, præcipui quidam Angelorum Deo assistentium, à numero septenario denominentur; etiam si re ipsa non sint præcisè septem, sed multo plures. Perinde ac si Magnates Rempublicæ, aliquam regentes imitatione quadam Reip. Romanorum dicantur Septem uiri, ac Trium uiri; etiam si re ipsa plures aut pauciores essent. Refert hanc sententiam inter alias etiam Serrarius in cap. 12. Iob. à q. 7.

Sed nec hoc probatur. Primum enim constitutos à Deo ad imitationem regiminis Persici fuisse septem eiusmodi Angelos, dici nequaquam potest: cum designatio & distributio illa Angelorum utiq; sit prior, regimine & Monarchia Persicæ. Allusione verò quadam ita solum appellatos non esse, ex eo probatur, quia tempore Tobie, nondum existerat Persarum Monarchia; Assyrijs eo tempore imperantibus, ut ex primo cap. Tob. colligitur. Tempore vero S. Ioannis ea iam desierat. Romanis dudum imperantibus: & valde mirum esset, si à Regimine Persarum pro tempore parum celebri, nec vel ad Iudæos, vel ad Christianos magnopere attinente, quadam imitatione seu allusione, ea denominatio fuisset desumpta. Maiori ratione denominatio illa à S. Ioanne desumpta dici posset à Septem uiris Romanis: sed quia & hoc loco Tobie accommodari nullo modo potest; & parum etiam aptè congruit locis illis S. Ioannis; quando quidem Septem uirum Romanorum officium non erat assistere Regi, siue Cæsari: ideo nec hoc probari potest.

Alio modo explicari id posset, per consignificationem septem distinctorum numerorum, quibus in

terra obeundis seu procurandis totidem, aut plures etiam Angeli diuina ordinatione sint destinati: siue quod nimirum illi septem peculiaria attributa Dei; quæ in gubernatione diuina in primis elucescunt, vario operationum seu ministeriorum genere singulariter orbi demonstrat, vti quidem eorum gesta & nomina ex parte præse ferunt; siquidem Michael, hoc est, (*Quis vt Deus*) infinitam Maiestatem Dei, in debellando diabolo, & protegenda Ecclesia; Gabriel (*Fortitudo Dei*) diuinam potentiam in Mysterio Incarnationis ostendendam; Raphael (*Medicina Dei*) bonitatem & beneficentiam seu misericordiam Dei erga afflictos, & nomine, & actis suis aptè representantur. Et similia dici possent de alijs, nisi eorum nomina essent incognita, vt dicemus. Siue quia septem virtutibus præcipuis, tribus scilicet Theologicis, & quatuor Cardinalibus, inter homines promouendis specialem nauant operam. Et vtraque hæc explicatio refertur etiam à Serrario, nec displicet: præsertim quia facile ambæ coniungi possunt.

23 Tertiò dici posset, eo septenario designari determinatè septem Angelos, qui septem diuersis ac præcipuis plagis, seu partibus totius mundi regendis præsent. Sed nec hoc rectè defendi potest. Quia si trium istorum, è septem, officia & acta, nobis ex Scriptura, & sensu Ecclesiæ cognita, expendimus, faciliè deprehendemus, eiusmodi distributionem partium diuersarum mundi in illos non quadrare. Nam & Michael honoratur vt Princeps Synagoge, & Ecclesiæ vbiuis gentium constitutæ, vt colligitur ex Daniel. 10. & officio Angelorum. Idem Michael vna cum Gabriele in eadem Babylonia Daniele de futuris edocebat. Daniel. 8. 9. 10. Rursum Gabriel & in Babylonia Danieli cap. 8. & in Iudæa B. Virginii aderat, Raphael in Assyria non toti Regno aut Prouinciæ præerat; sed paucis priuatis hominibus opem laturus mittebatur. Ergo ex diuersitate locorum seu partium mundi, quibus Angeli illi præsent, non potest sumi hæc denominatio aut distinctio numeri septenarij.

24 Quarto Vasquez cit. disput. 80. cap. 1. cum alijs nonnullis recentioribus septem hos Angelos iuxta Apocal. 1. & 8. dicit, esse septem Angelos, qui veluti Principes vniuersæ terræ præfecti sint; & qui, cum ipsis sit cura vniuersi orbis demandata, nihilominus semper ante Deum assistant, & faciem illius intueantur. *Hos ergo septem Spiritus*, inquit Vasquez, *curam habentes vniuersi orbis se vidisse Ioannes testatur, Apocal. 8. illis verbis, Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. Eorundem facit mentionem cap. 15. 16. 17. Denique cap. 1. de istis ait, Et à septem Spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt.* Sed & hæc sententia difficultatem habet; non solum quod, vt inquit Suarez, in Scriptura non inuenitur, vocatos esse Principes, nec illis esse curam orbis demandatam; sed simpliciter esse septem Spiritus, *missos in omnem terram*, Apocal. 8. quodque ex cap. 15. & 16. potius colligitur, illos tantum esse ministrantes, & exequentes ea, quæ illis præcipiuntur; sed etiam quia Raphaelis functio non attinebat ad curam vniuersalem orbis terrarum. Accedit quod communiter creditur Sanctus Michael esse præses ordinarius to-

tius Ecclesiæ Christianæ: hoc si ita est, quid præsetura relinquatur alijs?

25 Quinto igitur Suarez cit. lib. 6. cap. 10. numer. 33. ait: *Si in re adeò obscura coniectare licet, forte in ordine Angelorum, qui ad custodiam hominum communiter deputantur, sunt aliqui septem, qui nunquam destinantur ad custodiendam peculiarem personam, sed expediti sunt & liberi à certo ministerio, vt ad extraordinaria negotia illi ordini proportionata mittantur: Et ita ordinarij ministerij solum esse assistere, & præses esse, vt mittantur, & exequantur, quicquid eis iniunctum fuerit.* Sed quia obijci poterat, Michaellem esse vnum ex superiori Angelorum ordine, subiungit ibidem Suarez, *fortasse in quolibet ordine ministrantium Angelorum esse septem eiusmodi Angelos, ad id officij destinatos; quod colligit etiam ex Apocal. 15. & 16. Nam septem Angeli habentes phialas, destinati videntur à septem Angelis, quibus septem tubæ datæ sunt.*

26 Sed nec hæc explicatio satisfacit: quia Sanctus Michael, qui communiter solet primus inter septem numerari, non videtur destinatus ad extraordinaria negotia; siquidem creditur esse ordinarius Ecclesiæ præses & custos, vt dictum. Nisi quis velit dicere, per Michaellem non significari vnum tantum Angelum, sed esse nomen pluribus impostum, iuxta varias actiones & ministeria, ex quibus tale nomen sumptum est, vt colligi videtur ex Hieronymo in cap. 18. Daniel & refert Magister in 2. dist. 10. & ex Instituto defendit Abulensis Iud. 13. q. 35. Quo posito, dici posset, esse quidem etiam Michaellem aliquem ex illis septem, sed non eum, qui est ordinarius præses Ecclesiæ; siquidem etiam Scriptura nusquam de Michaelle allerit, esse vnum ex illis septem, qui assistant coram Deo.

27 Equidem existimo, rem hanc omnem planè incertam esse; & malim dicere, eo numero septenario designari inter Angelos septem officiorum seu officialium genera, vt circa secundam sententiam dictum in fine est; eademque non in vno aliquo solum ordine, sed in quolibet ordine ministrantium Angelorum, iuxta proprium cuiusque gradum, reperiri; siue functiones ex eo officio obeundæ sint ordinariæ, siue extraordinariæ. Tum quia incredibile videtur, Angelos eiusmodi solum ac præcisè septem esse. Tum quia hac ratione facilius conciliantur ea, quæ de septem his Angelis, partim in Scriptura referuntur, partim Ecclesiæ autoritate traduntur. Sed vt dictum res incerta est. Hoc solum addo, nomina eorum, præterquam erium, videlicet *Michaelis, Gabrielis, Raphaelis*, (forte etiam *Urielis*, quod legitur libro 4. Eldæ capite 4. & 6. & à quibusdam Sanctis est receptum) apocrypha esse, iuxta sententiam Bonifacij, & decretum Concilij Romani, ac Pontificis Zachariæ, apud Serrarium citato capite duodecimo Tobie quæstione vndecima; duodecima, decima quarta, & Abulensem in capite decimum tertium. Iud. quæst. 35. quamuis & cætera quoque in quibusdam Ecclesijs, vt in Reuelationibus nomine Beati Amadei legantur, atque insuper defendantur ab Antonio Duca in proprio loco.